

Мушнікова С.А., к.е.н., доц.

Національна металургійна академія України

ЕКОНОМІЧНІ ЦИКЛИ В УПРАВЛІННІ БЕЗПЕКОЮ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У статті розкрито сутність поняття «економічний цикл», визначено зміст, форми та фази економічного циклу, визначено місце економічних циклів в управлінні безпекою розвитку промислового підприємства.

Ключові слова: економічний цикл; промислове підприємство; управління безпекою розвитку підприємства; фаза економічного циклу; період економічного циклу.

Мушнікова С.А., к.э.н., доц.

Национальная металлургическая академия Украины

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЦИКЛЫ В УПРАВЛЕНИИ БЕЗОПАСНОСТЬЮ РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация. В статье раскрыта сущность понятия «экономический цикл», определено содержание, формы и фазы экономического цикла, определено место экономических циклов в управлении безопасностью развития промышленного предприятия.

Ключевые слова: экономический цикл; промышленное предприятие; управление безопасностью развития предприятия; фаза экономического цикла; период экономического цикла.

Mushnikova S.

National Metallurgical Academy of Ukraine

ECONOMIC CYCLES IN THE MANAGEMENT OF SAFETY DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISE

Abstract. The article describes the essence of the concept of "economic cycle", defines the content, forms and phases of the economic cycle, and defines the place of economic cycles in managing the security of industrial enterprise development.

Keywords: economic cycle; industrial enterprise; safety management of enterprise development; economic cycle phase; economic cycle period.

Постановка проблеми. Протягом двох сторіч науковці та практики всіх сфер життєдіяльності людства доводили про повторюваність процесів та явищ в природі, соціумі, економіці тощо, відзначаючи, що будь-які відносини відбуваються з відповідною періодичністю, тобто циклічно. Це стало підставою до виникнення та становлення теорії циклів, відповідно якої на сьогодні виділяють понад 2000 видів циклів в різних сферах життєдіяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теорії економічних циклів присвячені роботи: К. Маркса, Ф. Енгельса, Н.Д. Кондратьєва, М.І. Туган-Барановського та багато ін. Ними доводиться різна спрямованість, тривалість, об'єктність та суб'єктність економічних циклів на всіх рівнях економіки. З іншої сторони, економічні цикли відбуваються й на рівні підприємств маючи свої стадії життєвого циклу, які характеризуються підйомом, або розвитком, та падінням, або деградацією. В зв'язку з цим, останнім часом багато робіт науковців присвячено характеристиці життєвих циклів та антикризовому управлінню підприємств, а саме: В.В. Коваленко, Л.О. Лігоненко [2], Н.В. Якименко-Терещенко [3] та багато ін. Але, сьогодні, в стадії затяжної кризи, в рамках антикризового управління на підприємстві, постає питання безпечного його розвитку.

Тому, метою роботи є визначення місця економічних циклів в управлінні безпекою розвитку промислового підприємства.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Реакцією на кризу капіталістичного устрою, яка почалася наприкінці XIX сторіччя, стало формування теорії економічних циклів, основними ознаками яких стало достатньо регулярні повторення коливань підйомів та падінь ринкової кон'юнктури, коли підвищення ділової активності змінюються його зниженням. Теорія циклу покликана пояснити причини цих коливань в часі за допомогою хвилеподібної кривої, а інша теорія – теорія зростання, або розвитку, досліджує чинники та умови сталого зростання як довготривалої тенденції в розвитку економіки (пряма лінія). Причому, періоди підвищення економічної активності характеризуються переважно екстенсивним розвитком, а періоди пониження – початком, переважно, інтенсивного розвитку. Отже, можна зазначити, що цикл є постійною динамічною характеристикою ринкової економіки, без якого немає розвитку економіки.

В літературних джерелах можна знайти багато визначень поняття «економічний цикл», але єдиного чітко визначеного змісту та форми економічного циклу на сьогодні немає. Узагальнюючи думку багатьох авторів можна зазначити, що:

- цикл це сукупність будь-яких явищ, процесів, робіт, що здійснюють закінчене коло розвитку протягом певного періоду часу;
- це повторюваний закінчений замкнутий процес, який переводить мету, задум, потребу в певний результат, продукцію, предмет (об'єкт) потреби;
- економічні цикли (economic cycle) – це тип коливань сукупної економічної активності націй, галузей економіки, окремих суб'єктів господарювання;
- або, як періодичні коливання економічної активності суспільства, суб'єкта господарювання за проміжок часу від початку однієї кризи до початку іншого.

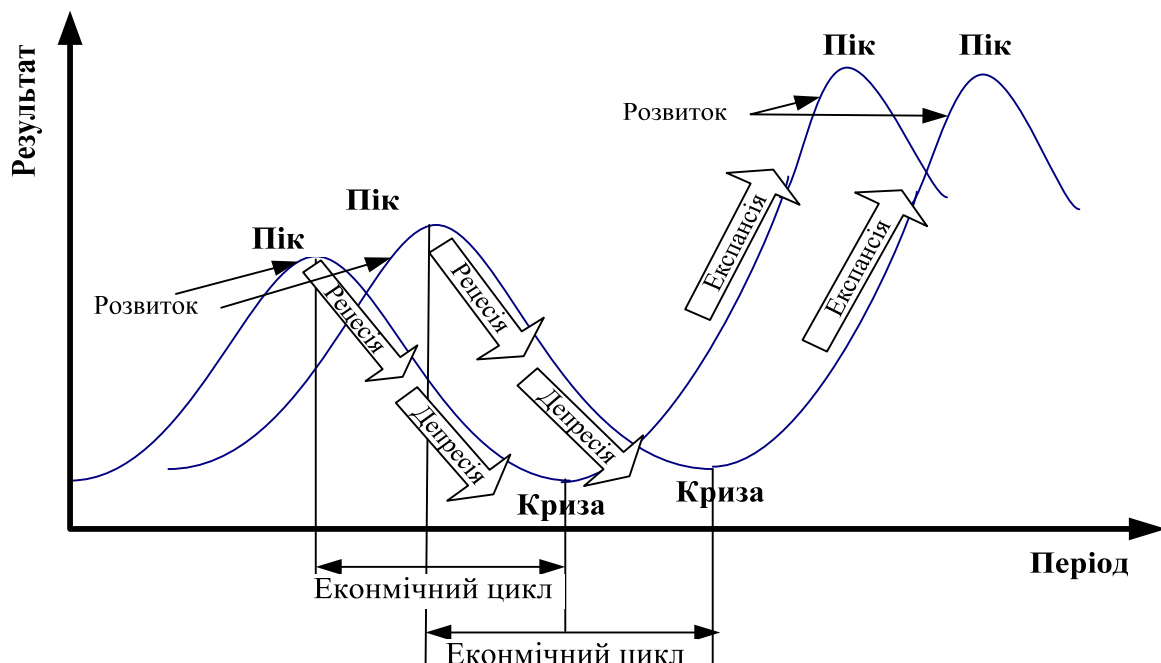

Рис. 1. Складові економічного циклу

Як було зазначено вище, економічні цикли мають дві фази: підйому та спаду з двома піковими точками, або точками біфуркації (точки перелому) (рис. 1). Залежно від закономірних умов, які виникають в природі та суспільстві, виділяють:

- довготривалі цикли (40–60 років), довів та обґрунтував які М. Кондратьєв, та відзначив, що їх рушійною силою є зміни в технології виробництва та інновації;

- середньострокові економічні цикли, або цикли С. Кузнеця, тривалість яких обмежується 20 роками, а рушійними силами є радикальні зміни в відтворювальній структурі виробництва;

- цикли К. Джаглера з періодичністю 7–11 років виступають результатом взаємодії різноманітних грошово-кредитних чинників.

До основних складових будь-якого економічного циклу відносять: тривалість циклу, пікові значення, – та періоди між піковими точками, які характеризуються станом: рецесії, депресії, кризи та експансії (рис. 1).

За найвищим піком активності неминуче відбувається спад, або рецесія, який може перейти в глибокий спад, або депресію, економіки. Нижчою точкою ділової активності економічних суб'єктів є криза. За періодом поживлення економічних процесів, яке змінюється підйомом, або експансією відбувається період активного зростання виробництва та подальшого розвитку.

При більш детальному розгляді кожного періоду економічного циклу можна зазначити, що:

- внаслідок вичерпаності здатності до розвитку верхнє пікове значення ділової активності не може зберігатися в економіці тривалий час. Цей період характеризується високим рівнем доходів населення, повною зайнятістю, максимальним обсягом виробництва. Внаслідок В результаті схильності до заощадження в цей час, скорочуються інвестиції в виробництво, насичення споживання ще більше підсилює схильність до заощадження. Недолік інвестиційних коштів призводить до скорочення виробництва і зменшення зайнятості;

- депресія супроводжується скороченням обсягів суспільного виробництва, що характеризує загальну тенденцію до екстенсивного розвитку економіки. Спад супроводжується різким зростанням інфляції і безробіття. Причиною різкого зростання інфляції є порушення паритету цін, що склалися в економіці, і значне накопичення грошей у населення. Різке зростання безробіття пов'язаний з бажанням підприємців зберегти капітал і знайти більш вигідні варіанти його вкладення;

- криза настає тоді, коли рівень суспільного виробництва опускається нижче кривої, яка характеризує тенденцію розвитку економіки. В умовах кризи зберігаються високі темпи зростання інфляції і безробіття, скорочення виробництва. Згодом криза поступово сповільнюється, і економіка знов входить в стадію депресії, що характеризується зниженням інфляції, безробіття і скороченням виробництва. Саме в цей час, підприємства з креативною інноваційною системою управління, знаходять шляхи до активного розвитку, оцінив стан кризи, стадію свого життєвого циклу в рамках системи безпеки розвитку;

- досягнення стабільності супроводжується розширенням виробництва продукції для задоволення попиту на неї. Виникає тенденція до зростання виробництва і збільшення рівня зайнятості, що призводить до збільшення доходів населення та підвищення ефективного попиту. Таким чином, досягається фаза економічного поживлення;

- підвищення рівня суспільного виробництва є фазою підйому, або експансією, та характеризується значними інвестиціями в економіку як приватного, так і державного капіталу, зростанням зайнятості, скороченням інфляції.

Таким чином, цикл складається з періоду підйому, що спостерігається одночасно у багатьох видах економічної діяльності, який змінюється також загальним для всієї економіки періодом спаду, скороченням виробництва з подальшим поживленням, перехідним в фазу підйому наступного циклу; така зміна фаз циклу є повторюваною,

але не обов'язково періодичної. Всі цикли взаємопов'язані: закінчення одного збігається з початком другого.

Список використаної літератури

1. Коваленко В. В. Антикризове фінансове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання: монографія / В. В. Коваленко, М. В. Суганяка, В. І. Фучеджи. – Одеса, 2013. – 381 с.
2. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: підручник / Л. О. Лігоненко. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 824 с.
3. Якименко-Терещенко Н. В. Антикризове управління промисловими підприємствами / Н. В. Якименко-Терещенко, О. І. Палієнко // Молодий вчений. – 2018. – № 5.1 (57.1) травень.